

УДК 355.43

В. В. Овчаренко, В. Ю. Панченко, Є. Г. Башкатов

ПОЛЬОВИЙ ВИХІД ЯК ОДНА З ФОРМ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Узагальнено і проаналізовано результати комплексного польового виходу курсантів 2-го року навчання факультету № 1 (командно-штабного). Обґрунтовано рекомендації науково-педагогічному складу кафедр та факультетів, які займаються впровадженням у навчальний процес практичних форм навчання.

Ключові слова: польовий вихід, службово-бойові завдання, уміння і практичні навички.

Постановка проблеми. Однією з форм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів є польовий вихід, що проводиться як підсумкове заняття з метою визначення рівня знань тих, хто навчається, удосконалення їх умінь і практичних навичок, набутих у процесі навчальних занять.

В умовах сьогодення викладачами профільних кафедр Національної академії Національної гвардії України (НА НГУ) приділяється велика увага підготовці курсантів як майбутніх офіцерів-командирів. З цією метою вивчається досвід ведення бойових дій у зоні проведення антитерористичної операції (АТО), використовуються поради і рекомендації, які надходять з Головного управління командувача Національної гвардії України (ГУК НГУ) і на їх основі вдосконалюються програми підготовки курсантів з урахуванням тих завдань, які виконують сьогодні українські війська. Наразі як ніколи гостро постало питання підготовки курсантів до виконання службово-бойових завдань (СБЗ) саме у польових умовах, про що свідчить і бойовий досвід. У зв'язку із цим прийнято рішення щодо збільшення кількості польових виходів, проведенням яких має завершуватися кожний виїзд у навчальний центр НА НГУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суворі реалії життя висувають сьогодні нові вимоги до проведення польових виходів, які на рівні з існуючими [1] передбачають елементи воєнно-польової гри. Крім того, на відміну від тактико-спеціальних навчань [2], на яких поряд із різними обмеженнями і розпорядженнями шляхом надавання ввідних керівником навчання здійснюється нарощування обстановки, воєнно-польова гра має передбачати тільки основний її замисел і завдання для протидіючих сторін, яке кожен підрозділ намагається вирішити самостійно, застосовуючи хитрість, наполегливість, творчу ініціативу та винахідливість без розігрування тактичних епізодів.

Метою статті є узагальнення й аналіз результатів комплексного польового виходу курсантів 2-го року навчання факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії

Національної гвардії України, обґрунтування рекомендацій для визначення загального підходу до їх проведення.

Виклад основного матеріалу. 10-11 листопада 2014 р. у навчальному центрі НА НГУ з курсантами 2-го року навчання факультету № 1 (командно-штабного) було проведено комплексний польовий вихід за темою “Дії підрозділу з ліквідації диверсійно-розвідувальної групи противника в районі виконання службово-бойових завдань”.

Мета польового виходу цілком відповідала вимогам сьогодення, а саме:

1. Підготовка курсантів до виконання СБЗ у складі відділення, взводу в польових умовах.

2. Навчання курсантів обладнанню місць несення служби в районі виконання завдань із використанням наявних і підручних матеріальних засобів, приготування їжі у польових умовах.

3. Закріплення знань і практичних навичок курсантів під час дій у розвідці, похідній і сторожовій охороні, орієнтування на місцевості та рух за азимутом, ведення пошуку у блокованому районі.

4. Виховання у курсантів психологічної стійкості та витривалості під час виконання СБЗ в умовах бойової обстановки.

Підготовка до польового виходу здійснювалася протягом 5 діб. Незважаючи на стислі терміни підготовки польового виходу, науково-педагогічний склад (НПП) підготовчі заходи виконав у повному обсязі. До польового виходу залучалося 6 офіцерів зі складу НПП кафедр факультету № 1, офіцери управління, а також посередники зі складу ад'юнктури Академії.

Польовий вихід проходив на фоні тактичної обстановки, за умовами якої в районі населених пунктів Червоноармійське – Пролетарське діяла група озброєних осіб із завданням знешкодження блокпостів, що виконували завдання із забезпечення пропускового режиму (людей, транспорту) та недопущення проникнення (знешкодження) диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) противника у район надзвичайного стану.

Польовий вихід проводиться за п'ять етапів:

© В. В. Овчаренко, В. Ю. Панченко, Є. Г. Башкатов

– етап I – дії особового складу за сигналом “Навчальний збір” тривалістю до 2 год (з урахуванням тактичної паузи);

– етап II – висування у район зосередження, обладнання місць несення служби (бази ДРГ), організація служби на блокпостах (диверсійно-розвідувальних дій) тривалістю до 10 год;

– етап III – несення служби на блокпостах (здійснення диверсійно-розвідувальних дій) тривалістю до 12 год;

– етап IV – підготовка до проведення пошуку ДРГ; проведення пошуку ДРГ противника у блокованому районі тривалістю до 2 год;

– етап V – здійснення маршу тривалістю до 3 год.

На етапі I відпрацьовувалися питання на навчальному місці № 1 – “Дії особового складу за сигналом “Навчальний збір”. Підйом було здійснено організовано. Ввідна “Напад на пост № 1” черговим підрозділом курсу № 2 відпрацьована швидко і правильно. Курсанти чергового підрозділу своєчасно зайняли місця згідно з бойовим розрахунком, забезпечуючи курсу можливість отримання зброї.

Курс вийшов на стройовий плац у повному складі після отримання сигналу, хоча багато часу витрачено на отримання зброї. Після тактичної паузи до тих, хто навчається, було доведено уточнену оперативну обстановку.

З отриманням командирами груп вихідних даних на навчальному місці № 2 “Рух за азимутом і орієнтування на місцевості” розпочався етап II польового виходу.

Вихідні дані містили таку інформацію:

- 1) магнітний азимут;
- 2) відстань до контрольної точки;
- 3) схема місцевості;
- 4) час на подолання ділянки.

За результатами відпрацювання цього навчального питання можливо зробити висновок, що в цілому всі навчальні групи поставлене завдання виконали, але разом із тим були певні недоліки, зокрема:

- перевищення часу (від запланованого) на пересування за маршрутом;
- невпевненість у діях;
- на контрольних точках курсанти залишають сліди свого перебування;
- нехтування правил маскування.

Після виходу навчальних груп на південну околицю тактичного поля та одержання завдання на виконання СБЗ курсанти приступили до облаштування місць несення служби та організації дій на блокпостах, що передбачалося навчальним місцем № 3. У районі виконання завдання кожний курсовий офіцер отримав схему

району дій, на якій було позначено місце облаштування блокпоста, а особовий склад одразу приступив до виконання цієї роботи.

Як і було заплановано замислом польового виходу, етап II, на якому передбачалося облаштування місць несення служби (бази ДРГ) та організацію служби на блокпостах (організацію диверсійно-розвідувальних дій), закінчився ще до настання темряви.

За результатами відпрацювання 3-го навчального питання можливо зробити висновок, що в цілому всі навчальні групи поставлене завдання виконали, але разом із тим були такі недоліки:

- блокпости № 2, 3, 4 недооблаштовані в інженерному плані, особливо секрети та місця догляду транспорту;

- бракує внутрішнього порядку у місцях приймання їжі та відпочинку;

- доведення до особового складу бойового розрахунку проводиться тільки після облаштування блокпостів.

Етап III польового виходу розпочався з несення служби на блокпостах (здійснення диверсійно-розвідувальних дій).

Кожний начальник блокпоста виявляв творчість, ініціативу та набуті знання, що позначалося на результатах несення служби. Принциповий підхід до несення служби являв собою таке:

- тризмінний режим чергування;
- створення у кожній зміні кількох груп;
- виставлення секретів і постів спостереження, вогневих точок;
- організацію пропускового режиму людей і транспорту;
- установа паролів, розпізнавальних знаків;
- дорозвідку і знешкодження ДРГ блокпоста з використанням основних способів розвідки (спостереження, підслуховування, нальот).

Позитивним стало те, що:

- 1) у командирів навчальних груп та їх командирів відділень з’явилася можливість користуватися сучасними засобами зв’язку;

- 2) курсанти набули практичних навичок у встановленні “розтяжок”, облаштуванні блокпоста, а також ознайомилися з облаштуванням інших блокпостів.

До недоліків слід віднести такі:

- перехід на двозмінний режим несення служби (для підсилення охорони блокпоста), у результаті чого зранку особовий склад був утомлений;

- невпевнене використання числових паролів.

Зранку було розпочато етап IV польового виходу – підготовка та проведення пошуку у блокованому районі. Усі пошукові групи на

вихідний рубіж вийшли своєчасно. Результатом проведення пошуку ДРГ стали 4 схрони та їх основна база, які умовно було знищено.

У результаті відпрацювання 5-го навчального питання всі групи завдання виконали, але разом із тим був і такий недолік, як на вирівнювальних рубежах (просіках) мали місце поодинокі випадки втрачання пильності (сприймали пошук ДРГ як гру).

Етап V – здійснення маршу – було розпочато після проведення пошуку і знешкодження ДРГ. Марш здійснювався з додержанням установлених вимог щодо призначення органів похідної охорони, яка в цілому з поставленим завданням впоралася добре. Польовий вихід закінчився з виходом курсу в район населеного пункту Петровське Вовчанського району, де особовий склад, здійснивши посадку на автотранспорт, вибув до пункту постійної дислокації.

Окрім основної мети проведення польового виходу мало ще й дослідницьку. Використання відомого емпіричного методу дослідження такого, як спостереження, дозволило визначити можливості навчальної групи, яка нараховувала в середньому 20 курсантів, щодо облаштування блокпоста з підручних матеріалів, урахувавши час на організацію служби. За результатами дослідження навчальній групі знадобилося близько 6 год для облаштування основних елементів блокпоста (пропускний пункт із вогневими точками, місце відпочинку особового складу, догляду автотранспорту, місце для затриманих).

З метою покращення польових виходів та визначення загального підходу до їх проведення у майбутньому пропонується таке:

1) переглянути порядок отримання зброї особовим складом за сигналами бойової готовності та під час дій у складі чергового підрозділу;

2) скоротити етапи польового виходу з 5 до 3;

3) на планових практичних заняттях більше уваги приділяти питанням орієнтування на місцевості, руху за азимутом, розвідувально-пошуковим діям, діям у складі похідної і сторожової охорони, вимагати від тих, хто навчається, діяти, як у реальних умовах обстановки під час виконання службово-бойових завдань;

4) на тактико-спеціальних (тактичних) навчаннях і польових виходах із курсантами відпрацювати тактичні схеми дій підрозділів, які мали місце під час проведення антитерористичної операції, для чого чіткіше визначити умови контакту протидіючих сторін;

5) до робочих програм навчальних дисциплін польові виходи внести як окреме практичне заняття, для чого відвести необхідну кількість навчальних годин за рахунок профільних дисциплін;

6) після закінчення курсу молодого бійця протягом двох днів проводити з курсантами комплексні польові заняття на території навчального центру;

7) із курсантами 2-го року навчання наприкінці кожного семестру доцільно проводити 2-денний польовий вихід на тактичному полі, де у формі тактико-стройових занять відпрацьовувати навчальні питання з профільних дисциплін методом тренування;

8) польовий вихід для курсантів 3-го року навчання у кожному семестрі доцільно проводити шляхом воєнно-польової гри, у ході якої курсанти використовують набуті знання, удосконалюють уміння і практичні навички, діючи у складі підрозділу у загальній тактичній обстановці;

9) на 4-му році навчання, в осінньому семестрі, доцільно проводити комплексний польовий вихід з курсантами всіх спеціальностей, у ході якого кожний фахівець на відповідних посадах (командир взводу, роти, заступник з технічної частини, тилу) відпрацьовує своє завдання в межах загальної тактичної обстановки.

У весняному семестрі практична підготовка курсантів 4-го року навчання має закінчуватися проведенням ротних тактичних навчань з бойовою стрільбою.

Висновок

У цілому мету польового виходу досягнуто, визначено напрями роботи щодо вдосконалення порядку його проведення у подальшому. Набутий досвід упроваджується у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Методика тактичної підготовки внутрішніх військ [Текст] : навч.-метод. посіб. / І. Г. Радванський, В. І. Тробюк, А. В. Чухлатий та ін. ; за заг. ред. С. Т. Полторака. – Х. : Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – 265 с.

2. Ролін, І. Ф. Управління повсякденною діяльністю частин внутрішніх військ [Текст] : навч. посіб. / І. Ф. Ролін, О. П. Флорін, В. І. Тробюк ; за ред. С. Т. Полторака. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2011. – 381 с.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2014 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор Г. А. Дробаха, Національна академія Національної гвардії України, Харків, Україна